

CO₂-Reductieplan

Opdrachtgever

KZ Aanneming en Groenvoorziening

Auteur:

Sem Kok

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	LEESWIJZER	3
2	Energiebeoordeling scope 1&2.....	4
2.1	CONTROLE OP INVENTARISATIE VAN EMISSIES	4
2.2	IDENTIFICATIE VAN GROOTSTE VERBRUIKERS	4
2.3	TRENDS IN ENERGIEVERBRUIK EN VOORTGANG CO ₂ -REDUCTIE	4
2.4	VOORGAANDE ENERGIEBEOORDELINGEN	4
2.5	ENERGIEBEOORDELING.....	5
2.5.1	Verbeterpotentieel.....	5
3	Strategisch plan scope 3.....	6
3.1	SIGNIFICANTE SCOPE 3 EMISSIES.....	6
3.1.1	Kwalitatieve scope 3 analyse.....	6
3.1.2	Kwantitatieve scope 3 analyse.....	6
3.1.3	Ketenanalyses	6
3.2	REDUCTIESTRATEGIE SCOPE 3	7
3.2.1	Inventarisatie reductiestrategieën.....	7
3.2.2	Plan van aanpak reductiestrategie.....	7
3.2.3	Ketenpartners	8
4	Doelstellingen	9
4.1	VERGELIJKING MET SECTORGENOTEN	9
4.2	HOOFDDOELSTELLING	10
5	Maatregelen reductieplan.....	11
6	Participatie sector- en keteninitiatieven.....	12
6.1	ACTIEVE DEELNAME	12
6.2	LOPENDE INITIATIEVEN.....	12
	Bijlage A Inventarisatie sector- en keteninitiatieven.....	13
	Bijlage B Inventarisatie reductiemogelijkheden	16
B.1	REDUCEREN BRANDSTOFVERBRUIK.....	16
B.1.1	Algemeen.....	16
B.1.2	Efficiënter rijgedrag	16
B.1.3	Verminderen van reiskilometers	17
B.1.4	Vergroening wagens en brandstoffen	17
B.2	REDUCEREN ELEKTRA- EN GASVERBRUIK	18
B.2.1	Algemeen.....	18
B.2.2	Reduceren gasverbruik	18
B.2.3	Reduceren elektraverbruik	19
	Bijlage C Duurzame leveranciers.....	20
C.1	ENERGIE	20
C.2	MOBILITEIT.....	21
C.3	OVERIGE GROENE BEDRIJVEN EN ORGANISATIES	21
	Bijlage D Mogelijke strategieën om voor scope 3.....	22

1 Inleiding

In dit document worden de scope 1, 2 en 3 CO₂-reductiedoelstellingen van KZ Aanneming en Groenvoorziening gepresenteerd en de voortgang van de CO₂-reductie beoordeeld. Voorafgaand hieraan is de CO₂-footprint voor scope 1 en 2 opgesteld conform ISO 14064-1 en het GHG Protocol. Voor het bepalen van de CO₂ reducerende maatregelen die binnen KZ Aanneming en Groenvoorziening toegepast kunnen worden, is eerst een inventarisatie van mogelijke reductiemaatregelen uitgevoerd. Deze inventarisatie is beschreven in bijlage A van dit document. Aan de hand van de maatregelen die voor KZ Aanneming en Groenvoorziening relevant zijn, is vervolgens het CO₂-reductieplan opgesteld. In dit CO₂-reductieplan worden de reductiedoelstellingen en de daarbij behorende maatregelen beschreven.

In hoofdstuk 2 van dit document wordt de energiebeoordeling beschreven waarin een analyse is uitgevoerd over de voortgang in CO₂-reductie voor scope 1&2 en mogelijke verbeterpunten. In hoofdstuk 3 worden de scope 3 emissies en voortgang daarin beschreven, met daarbij uitgelegd welke strategie KZ Aanneming en Groenvoorziening in de keten hanteert. De verbeterpunten die vanuit hoofdstuk 2 en 3 naar voren komen, worden in hoofdstuk 4 en 5 waar nodig verder opgenomen: in hoofdstuk 4 worden de reductiedoelstellingen beschreven, terwijl het concrete plan van aanpak en de status van de uit te voeren maatregelen is weergegeven in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 tenslotte wordt een beschrijving gegeven van initiatieven waaraan wordt deelgenomen en welke winst deze initiatieven op het gebied van kennisdeling en CO₂-reductie hebben opgeleverd.

Dit reductieplan is opgesteld in overleg met en met goedkeuring van het management. De voortgang in (sub)doelstellingen en maatregelen wordt ieder half jaar beoordeeld.

1.1 Leeswijzer

Dit document is ter onderbouwing van de eisen in de CO₂-Prestatieladder. In de volgende hoofdstukken worden verschillende eisen aan de orde gesteld. Hieronder een leeswijzer voor de eisen van de CO₂-Prestatieladder.

<i>Hoofdstuk in dit document</i>	<i>Eis in de CO₂-Prestatieladder</i>
<i>Hoofdstuk 2: Energiebeoordeling</i>	<i>2.A.3</i>
<i>Hoofdstuk 3: Strategisch Plan scope 3</i>	<i>5.B.1</i>
<i>Hoofdstuk 4: Doelstellingen</i>	<i>3.B.1</i>
<i>Hoofdstuk 5: Maatregelen reductieplan</i>	<i>3.B.1</i>
<i>Hoofdstuk 6: Participatie sector- en keteninitiatief</i>	<i>3.D.1 en 3.D.2</i>
<i>Bijlage A</i>	<i>1.D.1</i>
<i>Bijlage B</i>	<i>1.B.1</i>
<i>Bijlage C</i>	<i>1.B.1</i>

2 Energiebeoordeling scope 1&2

Het doel van deze energiebeoordeling is de huidige en de historische energieverbruiken van KZ Aanneming en Groenvoorziening in kaart te brengen. Deze beoordeling geeft minimaal 80% van de energiestromen weer. Zo zijn door deze analyse de grootste verbruikers geïdentificeerd en kan daar individueel op gestuurd worden. Daardoor kunnen de belangrijkste processen die bijdragen aan CO₂-uitstoot effectief aangepakt worden. De achterliggende brongegevens zijn terug te vinden als extra tabblad in Emissie-inventaris (2.A.3 & 3.A.1).

2.1 Controle op inventarisatie van emissies

Een onafhankelijke controle op de emissie-inventarisatie wordt uitgevoerd tegelijkertijd met de Interne Audit, en wordt in het Interne Audit-rapport opgenomen.

2.2 Identificatie van grootste verbruikers

De 80% grootste emissiestromen in 2017 van KZ Aanneming en Groenvoorziening zijn:

- Brandstofverbruik materieel: 71%
- Brandstofverbruik mobiliteit: 22%

2.3 Trends in energieverbruik en voortgang CO₂-reductie

In de afgelopen jaren heeft de CO₂-uitstoot van KZ Aanneming en Groenvoorziening gefluctueerd. In 2013 en 2014 heeft er ten opzichte van het basisjaar een daling plaatsgevonden. Dit terwijl het aantal FTE was gestegen. In 2015 heeft er een flinke groei in de organisatie plaatsgevonden in zowel uitstoot als FTE. Dit heeft ervoor gezorgd dat de gerelateerde uitstoot in de afgelopen jaren stabiel is gebleven.

2.4 Voorgaande energiebeoordelingen

De afgelopen jaren zijn energieaudits uitgevoerd over het brandstofverbruik en gasverbruik van KZ Aanneming en Groenvoorziening. Daaruit zijn de volgende conclusies en verbeterpunten naar voren gekomen.

Kantoor

Op kantoor is CO₂-reductie hoofdzakelijk te bewerkstelligen door:

- Temperatuurregeling
- Papierverbruik
- Ledverlichting
- Bewegingsmelders
- Gebruik kantoormachines
- Verbruik plastic koffiebekers e.d.

Werkplaats:

In de werkplaats is winst te behalen door:

- Bewegingsmelders op verlichting
- Temperatuurregeling
- Gebruik gereedschap en vast opgestelde machines
- Verbruik smeermiddelen
- Toepassing wind- of zonenergie

Machines:

- Toepassen Start Stop systeem (aanschafcriterium op nieuwe machines)
- Het nieuwe rijden
- Transportkilometers beperken
- Onderhoud machines
- Regelmatig bandenspanning controleren

2.5 Energiebeoordeling

Aan de hand van een actuele materiaallijst is er een energiebeoordeling gemaakt over de 80% grootste energiestromen. Deze zijn het brandstofverbruik van de bedrijfsmiddelen en het wagenpark. Bij deze beoordeling is gebruik gemaakt van de gegevens die aangeleverd zijn door KZ Aannemingen en Groenvoorziening. Uit deze beoordeling hebben wij een aantal punten kunnen concluderen.

In het wagenpark bevinden zich een aantal auto's die tegen de 10 jaar lopen. Dit zijn 3 bussen. Het vervangen van deze bussen kan een mooie reductie in CO₂-uitstoot opleveren. De voertuigen die ouder zijn dan 2011 zouden eigenlijk vervangen moeten worden. Bij het vervangen van de auto's kan vervolgens gekeken worden naar een minimale CO₂-uitstoot. Het is vrij lastig om het verbruik van de tractoren te achterhalen. Wel kan geconcludeerd worden dat de tractoren relatief oud zijn. De gemiddelde leeftijd is 7,5 jaar. De oudste tractor komt uit 2006. Deze kan genomineerd worden voor vervanging. Om een goed inzicht te krijgen in het eigen materieel is het van belang dat de verbruiken goed in kaart worden gebracht door de organisatie.

2.5.1 Verbeterpotentieel

- Vervangen oud materieel;
- Bij aanschaf nieuwe auto's beleid voeren op gebied van CO₂-uitstoot;
- Gereden kilometers registreren bij elke tankbeurt;
- Draaiuren bijhouden van de specifieke tractoren;
- Voorkomen stationair draaien;
- Experimenteren met alternatieven of additieven voor brandstof zoals bijv. Good Fuels.

3 Strategisch plan scope 3

KZ Aanneming en Groenvoorziening vindt het belangrijk om inzicht te verkrijgen in haar belangrijkste scope 3 emissies. Om dit inzicht te verkrijgen is er een kwalitatieve en kwantitatieve dominantie analyse uitgevoerd. De uitkomsten hiervan worden hieronder weergegeven. Tevens wordt er een strategie geformuleerd om deze scope 3 emissies te reduceren.

3.1 *Significante scope 3 emissies*

Aan de hand van zowel een kwalitatieve als een kwantitatieve scope 3 analyse zijn de emissies in de keten van KZ Aanneming en Groenvoorziening in kaart gebracht.

3.1.1 *Kwalitatieve scope 3 analyse*

Op basis van een indeling in Product-Marktcombinaties en de kwalitatieve benoeming van de grootte van invloed en mogelijkheden die KZ Aanneming en Groenvoorziening op de verschillende Product-Marktcombinaties heeft, is de volgende top 3 naar voren gekomen:

✓ Grondwerkzaamheden Overheid	Inhuur materieel
✓ Grondwerkzaamheden Overheid	Ingekochte goederen en diensten
✓ Maaionderhoud Overheid	Inhuur materieel

3.1.2 *Kwantitatieve scope 3 analyse*

Aan de hand van de 15 GHG-genererende categorieën voor scope 3 is een kwantitatieve analyse opgesteld. Bij deze kwantitatieve analyse is ook per categorie een inventarisatie gemaakt van welke ketenpartners betrokken zijn en welke reductiemogelijkheden er zijn (zie Excel-bestand Scope 3 Analyses). Zie hieronder de resultaten van de meest significante scope 3 categorieën voor KZ Aanneming en Groenvoorziening:

Top 5 - Scope 3 emissies

1. Categorie:	Inhuur derden	Aangekochte goederen en diensten	344,5	ton CO2
2. Categorie:	Hoveniersinkopen	Aangekochte goederen en diensten	74,9	ton CO2
3. Categorie:	Gras en balen verwerking	End-of-life	55,9	ton CO2
4. Categorie:	Afval uit werkzaamheden	Productieafval	53,8	ton CO2
5. Categorie:	Inkopen materialen	Aangekochte goederen en diensten	22,1	ton CO2

3.1.3 *Ketenanalyses*

Een ketenanalyse is uitgevoerd over de grootste product-marktcombinatie, namelijk grondwerkzaamheden met als opdrachtgever de overheid. De ketenanalyse is opgesteld aan de hand van het project: Molenvaart Anna Paulowna.

3.2 Reductiestrategie scope 3

Voordat er een strategie geformuleerd wordt, is er aan de hand van de 15 GHG-categorieën een analyse uitgevoerd over de mogelijkheden die KZ Aanneming en Groenvoorziening heeft om de up- en downstream emissies te beïnvloeden, inclusief de betrokken ketenpartners. De resultaten van deze analyse zijn terug te vinden in 5.A.1, Kwantitatieve Analyse. In de volgende paragrafen wordt beschreven voor welke strategie er uiteindelijk is gekozen om de scope 3 emissies te beïnvloeden en te reduceren.

3.2.1 Inventarisatie reductiestrategieën

Onderstaand is een opsomming gegeven van de relevante mogelijk strategieën in de keten + bijbehorende autonome acties:

- ✓ Inkoop; alternatieve producten stimuleren en ontwikkelen. Inkopen bij leverancier in de buurt van projecten en kantoorlocaties.
- ✓ Inhuur derden: zuinigheid/milieulabel als criterium bij inhuur van materieel, in overleg met onderaannemers/concern over mogelijkheden van besparing
- ✓ Afval: verminderen van afval door direct hergebruik van materiaalstromen in andere projecten, scheiden van afval op kantoor en/of op de werf, rechtstreeks terugbrengen van afvalmaterialen (vnl metalen) naar producent (ipv afvalverwerker).

KZ Aanneming en Groenvoorziening kiest ervoor zich te focussen op het inkoop en inhuurbeleid. Hierbij wordt er gekeken naar mogelijke alternatieve producten en naar mogelijke lokale leveranciers. Daarbij is een kwantitatieve doelstelling geformuleerd die zich richt op het totale inkoop en inhuurbeleid. Deze doelstelling is opgenomen in hoofdstuk 4 'Doelstellingen'.

3.2.2 Plan van aanpak reductiestrategie

Strategie	Actie	Planning
Inkoopbeleid	<i>Onderzoeken mogelijke alternatieve duurzame producten. Verder het in kaart brengen van locaties huidige leveranciers en mogelijke nieuwe leveranciers in de buurt.</i>	Q3 en Q4 2018
Inhuur materieel	<i>In kaart brengen huidige labels ingehuurd materieel. Zuinigheidslabel/milieulabel als criterium bij inhuur van materieel stellen bij de leveranciers.</i>	Q3 en Q4 2018
Inhuur derden	<i>In kaart brengen huidige locaties onderaannemers, mogelijke nieuwe onderaannemers in de buurt. In overleg gaan met onderaannemers over mogelijke besparingsmogelijkheden.</i>	Q3 en Q4 2018

3.2.3 Ketenpartners

In deze paragraaf worden de belangrijkste ketenpartners van KZ Aanneming en Groenvoorziening benoemd die betrokken zullen worden bij het realiseren van de scope 3 doelstelling. Deze ketenpartners zullen benaderd worden om informatie met betrekking tot CO₂-reductie in de keten of het bedrijf aan te leveren.

Organisatie	Werkzaamheden
Boot en Dart kwekerij	Materialen (planten)
Muntjewerf & Co	Materialen (aarde)
Broersma drainage	Materialen (kunststof)
Donar	Materialen (divers)
Greenmax	Materialen (divers)
Leegwater B.V.	Materialen (hout)
Wildkamp	Materialen (divers)
Boomrooierij H. Bosch	Inhuur personeel
Oranjevliet B.V en Pawel dienstverlening	Inhuur personeel
Boels Verhuur	Inhuur materieel

4 Doelstellingen

Aan de hand van voorgaande hoofdstukken wordt bepaald of de reeds opgestelde doelstellingen nog steeds actueel zijn, of dat de mogelijk aangepast (aangescherpt of juist afgezwakt) moeten worden, teneinde ambitieus én realiseerbaar te blijven. Dit wordt in de volgende alinea's verder beschreven. Aanpassingen aan de doelstellingen worden ook besproken in het managementoverleg.

4.1 *Vergelijking met sectorgenoten*

Voor het opstellen van de doelstelling wordt onderzocht welke maatregelen en doelstellingen sectorgenoten ambiëren. KZ Aanneming en Groenvoorziening schat zichzelf in als middenmoot op het gebied van CO₂-reductie vergeleken met sectorgenoten, omdat sommige concurrenten iets op hun voorlopen en andere juist nog maar niveau 3 hebben. Op basis hiervan zal de reductiedoelstelling gelijk liggen aan die van sectorgenoten. Volgens de maatregelenlijst van SKAO behaald KZ Aanneming en Groenvoorziening een overall gemiddelde score van B-Vooruitstrevend.

Enkele voorbeelden van sectorgenoten die in het bezit zijn van het CO₂ bewust certificaat hebben de volgende doelstellingen:

- Sectorgenoot 1 | Zuidema Groenvoorziening N5
Zij hebben zich als doel gesteld om 10% CO₂ op scope 1 en 2 te reduceren in 2018. Om deze doelstelling te realiseren hebben zij de volgende maatregelen genomen:
 - Cursus nieuwe rijden
 - Hybride bestelbusjes
 - Elektrisch materiaal aanschaffen

- Sectorgenoot 2 | van Bodegom N3
Zij hebben zich als doel gesteld om 4% CO₂ op scope 1 en 2 te reduceren in de komende 4 jaar. Zij zijn inmiddels bezig met het behalen van niveau 4/5. Om deze doelstelling te realiseren hebben zij de volgende maatregelen genomen:
 - Verduurzamen machinepark
 - Vervangen oud materieel
 - Gedragsverandering bij diesilverbruik op projecten
 - Groene stroom inkopen

4.2 Hoofddoelstelling

KZ Aanneming en Groenvoorziening heeft zich als doel gesteld om in de komende 3 jaar, gemeten vanaf het referentiejaar tot aan het jaar van herbeoordeling, onderstaande CO₂-reductie te realiseren.

Scope 1 en 2 doelstellingen KZ Aanneming en Groenvoorziening

KZ Aanneming en Groenvoorziening wil in 2018 ten opzichte van 2012 5% minder CO₂ uitstoten

Bovengenoemde doelstelling wordt gerelateerd aan het aantal FTE om de voortgang in CO₂-reductie te monitoren.

Scope 1 en 2 doelstellingen KZ Aanneming en Groenvoorziening

KZ Aanneming en Groenvoorziening wil in 2023 ten opzichte van 2018 6% minder CO₂ uitstoten

Bovengenoemde doelstelling wordt gerelateerd aan het aantal FTE en omzet om de voortgang in CO₂-reductie te monitoren.

Nader gespecificeerd voor scope 1 en 2 zijn de doelstellingen als volgt:

- Scope 1: 5% reductie in 2023 ten opzichte van 2018
- Scope 2: 100% reductie in 2023 ten opzichte van 2018

Daarnaast wil KZ Aanneming en Groenvoorziening in de keten de onderstaande reductie realiseren:

Scope 3 doelstellingen KZ Aanneming en Groenvoorziening

KZ Aanneming en Groenvoorziening wil in 2023 ten opzichte van 2018 4% minder CO₂ uitstoten door het inkoopbeleid te verscherpen

**Gerelateerd aan ingekochte goederen en diensten*

5 Maatregelen reductieplan

In onderstaande tabel worden de maatregelen van het huidige reductieplan voor scope 1&2 en scope 3 weergegeven.

Toekomstige maatregelen	Planning
Scope 1	
<i>Instructie 'Het Nieuwe Draaien'</i>	2018
<i>Terugkoppeling rijgedrag medewerkers</i>	Continu
<i>Elektrisch en/of hydraulisch materieel bij vervanging</i>	Continu
<i>Transport: slim plannen van (retour)vrachten</i>	Continu
<i>Maandelijks controle bandenspanning</i>	Maandelijks
<i>Bijhouden verbruik en kilometerstanden per auto/machine, onderzoeken mogelijkheden softwaretool</i>	2018
<i>Vervangen oude tractoren</i>	2018
Scope 2	
<i>Klimaatinstallatie opnieuw in laten stellen</i>	2018
<i>Sluipverbruik voorkomen (apparaten op stand-by)</i>	Continu
<i>Ledverlichting toepassen bij vervangen reguliere verlichting</i>	2018
<i>Overstap naar 100 % groene stroom</i>	2023
<i>Plaatsen van bewegingssensoren in kantoren en werkplaats</i>	2018
Scope 3	
<i>Inkoopbeleid verscherpen: inkopen bij leveranciers met CO2-reductiebeleid</i>	
<i>Inhuurbeleid verscherpen: inhuren van derden met CO2-reductiebeleid</i>	
<i>Efficiëntere routeplanning woon-werkverkeer</i>	

Uitgevoerde maatregelen	Planning
<i>Nieuwe Cv-installatie kantoor Havenweg 10</i>	2012
<i>Aanschaf John Deer Tractor JD6150 R</i> <i>Aanschaf John Deer Tractor JD5100 R</i>	2013
<i>Vervanging gasolie kache door heater in werkplaats havenweg 10</i>	2014
<i>Aanschaf Ransomes HR6010 gazonmaaier</i> <i>Aanschaf 2x Kubota Zero Turn 2D326</i> <i>Aanschaf Robotmaaier McConnel</i>	2015
<i>Aanschaf Elektrische Golf</i>	2016
<i>Plaatsing laadpunten Havenweg 10 en Wierhooft 19 te Wieringerwerf</i> <i>Aanschaf New Holland Boomer 60 tractor</i> <i>Aanschaf John Deere 6155 R</i> <i>Aanschaf Iveco Daily V-104-JK</i>	2017

6 Participatie sector- en keteninitiatieven

Vanuit de CO₂-Prestatieladder wordt gevraagd om deelname aan een sector- of keteninitiatief. Het bedrijf dient zich daarbij op de hoogte te stellen van de initiatieven die binnen de branche spelen.

6.1 Actieve deelname

De gedachte achter deelname aan een initiatief is dat door interactie met andere bedrijven informatie kan worden uitgewisseld en in samenwerking nieuwe ideeën en ontwikkelingen t.b.v. CO₂-reductie tot stand kunnen komen. Vanuit dit doel vraagt de norm om een actieve deelname, middels bijvoorbeeld werkgroepen. Mocht een initiatief waaraan wordt deelgenomen op een gegeven moment niet meer relevant zijn voor het bedrijf (wanneer gedurende een half jaar of langer geen voortgang in het initiatief of actieve deelname aangetoond kan worden) en de deelname wordt beëindigd, dan kan de inventarisatie van de initiatieven dienen als bron voor het kiezen van deelname aan een ander initiatief.

6.2 Lopende initiatieven

Stichting Nederland CO₂ Neutraal

Door KZ Aanneming en Groenvoorziening wordt deelgenomen aan het initiatief 'Nederland CO₂ Neutraal'. Dit initiatief richt zich op het inspireren van de deelnemers, het vergroten van kennis over CO₂-reductiemogelijkheden en het vergroten van een duurzaam netwerk. Zij doet dit middels vierjaarlijkse middagprogramma's en het faciliteren van werkgroep bijeenkomsten. Onderstaand treft u een overzicht van het jaarlijkse budget voor het initiatief Nederland CO₂ Neutraal aan.

Om deze deelname te bewijzen worden de volgende documenten in het dossier bewaard:

- Intentieverklaring Nederland CO₂ Neutraal;
- Verslagen werkgroep;
- Verslagen bijeenkomsten.

Omschrijving	Eenheid	Budget
Inzet medewerkers	16 uur (€ 100,- per uur)	€ 1.600,00
Contributie	Jaarlijks	€ 997,00
Totaal		€ 2.597,00

Praktisch toepasbare resultaten van initiatieven

Binnen de werkgroep zijn er verschillende reductiemaatregelen naar voren gekomen. Vanuit de energiebeoordeling wordt duidelijk dat KZ Aanneming en Groenvoorziening nog geen concreet beeld heeft over de precieze verbruiken per materieel. Tijdens deze werkgroep heeft er een presentatie van BP FleetExpert plaatsgevonden. Deze softwaretool geeft een goed inzicht in de verbruiken. Hierdoor gaat KZ Aanneming en Groenvoorziening onderzoeken welke mogelijkheden met softwaretool van toegevoegde waarde kunnen zijn voor inzicht in hun verbruiken.

Bijlage A | Inventarisatie sector- en keteninitiatieven

Filter onderstaande lijst op enkel relevante initiatieven en vul aan met initiatieven die bekend zijn binnen de branche van het bedrijf! Deze inventarisatie van initiatieven dient ook ieder jaar in de directiebeoordeling besproken te worden.

Sector- en keteninitiatieven omtrent CO₂-reductie	
<i>Initiatieven van sectorgenoten/regionale initiatieven Inventariseer welke initiatieven er bij sectorgenoten en in de regio nog meer spelen, aanvullend op onderstaande algemene initiatieven!</i>	
Nederland CO₂ Neutraal <i>Werken aan CO₂-reductie kan ook leuk zijn! Dat is de boodschap die de oprichters van het initiatief Nederland CO₂ Neutraal haar deelnemers meegeven. Het doel achter het initiatief is het actief informeren en betrekken van bedrijven bij de verschillende mogelijkheden om CO₂-reductie te bewerkstelligen. Dit wordt niet alleen gerealiseerd door het verstrekken van informatie, maar ook door het organiseren van bijeenkomsten en werkgroepen.</i>	KZ Aanneming en Groenvoorziening heeft zich aangemeld bij dit initiatief en is neemt deel aan een werkgroep over bedrijfsmiddelen. nlco2neutraal.nl/
Duurzameleverancier.nl <i>Sectorinitiatief van Movares. Samen met andere marktpartijen uit de sector (van ingenieursbureaus tot aannemers) bouwt Movares aan een platform van partijen die hun leveranciers actief ondersteunen in het opzetten en uitvoeren van duurzame bedrijfsvoering, te beginnen door bij de belangrijkste leveranciers na te vragen wat zij op dit gebied al doen.</i>	www.duurzameleverancier.nl/
DGBC <i>De Dutch Green Building Council (DGBC) is een onafhankelijke non-profit organisatie die streeft naar blijvende verduurzaming van de bebouwde omgeving in Nederland.</i>	www.dgbc.nl/
Lean and Green <i>Lean and Green is een stimuleringsprogramma voor bedrijven en overheid dat wordt uitgevoerd door Connekt. Het stimuleert organisaties om te groeien naar een hoger duurzaamheidsniveau door maatregelen te nemen die niet alleen kosten besparen, maar gelijktijdig milieubelasting reduceren.</i>	lean-green.nl/
Beter Benutten <i>Een platform van het ministerie van Infrastructuur en Milieu naar aanleiding van het programma Beter Benutten. Rijk, regio en bedrijfsleven nemen in dit programma samen innovatieve maatregelen om de bereikbaarheid in de drukste regio's te verbeteren.</i>	www.beterbenutten.nl/
Leaders for Nature <i>Een Programma van IUCN NL dat tot doel heeft het Nederlandse bedrijfsleven te helpen verduurzamen met bijzonder oog voor biodiversiteit. Vanaf 2016 gaan ze de samenwerking met bedrijven intensiveren via langlopende individuele partnerschappen.</i>	www.iucn.nl/actueel/terugblik-10-jaar-leaders-for-nature
Groencollectief <i>Groencollectief Nederland is een landelijk samenwerkingsverband van regionaal opererende zelfstandige ondernemers, allen toonaangevend op het gebied van professionele groenvoorziening. Door samenwerking op het gebied van marktwerking, kennisdeling, CO₂-reductie, innovatie en inkoop versterkt Groencollectief Nederland haar positie alsmede de positie van haar zakelijke relaties. Kortom: gebundelde krachten om samen te werken aan een groene toekomst.</i>	www.groencollectiefnederland.nl/
Sturen op CO₂ <i>Meerjarig initiatief opgezet door Cumela, brancheorganisatie voor ondernemers in groen, grond en infra. Uitwisseling van informatie en ideeën, onder andere in workshops. Meerdere bijeenkomsten per jaar.</i>	www.cumela.nl/cursus/brandstof-co2/sturen-op-co2-sectorinitiatief
Aanpak Duurzaam GWW	www.duurzaamgww.nl/

<p>Een samenwerkingsverband tussen marktpartijen, overheidsopdrachtgevers en kennisinstellingen. Gericht op de Spoor en Grond-, Weg- en Waterbouwsector. De kern van de Aanpak Duurzaam GWW is het meewegen van duurzaamheidsaspecten vanaf een vroege planfase en het streven naar een optimale balans tussen People, Planet en Profit. Het meewegen van duurzaamheidsaspecten in alle fasen van een project draait om het formuleren, vastleggen en uitvoeren van ambities en deze door te geven naar de volgende projectfase.</p>	
<p>CO₂ Visie 2050 Duurzaamheid is belangrijk voor de spoorsector in Nederland. Zowel vanuit de MJA-3 (Meer-Jaren-Afspraak Energie-efficiency) als vanuit de Railforum werkgroep Duurzaamheid is de behoefte ontstaan om een gezamenlijke visie voor de lange termijn te ontwikkelen, een visie rondom CO₂. Op zaterdag 28 november ondertekende onder andere Railforum een plan om het spoor voor 2025 geheel CO₂ neutraal te maken. Andere partijen die de visie 'Samen realiseren we een CO₂ neutraal spoor' onderschreven zijn NS, ProRail, Arriva, Syntus, TransDev, het ministerie van Infrastructuur en Milieu, DB Schenker, KNV en de provincie Groningen. Staatssecretaris Dijkema nam het plan in ontvangst.</p>	<p>www.railforum.nl/2015/12/co2-visie/</p>
<p>Climate Neutral Group Climate Neutral Group is met een groep bedrijven aan de slag met klimaatneutraliteit: de Coalition of the Doing. Hierin wordt aan een klimaatneutrale(re) bedrijfsvoering gewerkt en concrete CO₂-reductie. De groep laat zien dat het nú tijd is om tot actie over te gaan! Alle deelnemers werken actief mee aan het behalen van het Klimaatakkoord en willen daarmee anderen inspireren.</p>	<p>www.climateneutralgroup.com/</p>
<p>Low Car Diet – stichting Urgenda Low Car Diet is de grootste duurzame mobiliteitswedstrijd in Nederland tussen bedrijven en collega's onderling. Het Low Car Diet brengt bedrijven, Organisaties en medewerkers in aanraking met verschillende vormen van duurzaam vervoer. Workshops en online tools leveren informatie over CO₂-reductie.</p>	<p>www.lowcardiet.nl/</p>

De volgende initiatieven zijn initiatieven die goed aansluiten bij de eisen van een reductieprogramma (eis 5.C en 5.D)

Nederland CO₂ Neutraal <i>Werken aan CO₂-reductie kan ook leuk zijn! Dat is de boodschap die de oprichters van het initiatief Nederland CO₂ Neutraal haar deelnemers wil meegeven. Het doel achter het initiatief is het actief informeren en betrekken van bedrijven bij de verschillende mogelijkheden om CO₂-reductie te bewerkstelligen.</i>	
CO₂ Visie 2050 <i>Duurzaamheid is belangrijk voor de spoorsector in Nederland. Hoewel het vervoer per spoor al zeer duurzaam is, streeft de sector continu naar verdere verbetering. Zowel vanuit de MJA-3 (MeerJarenAfspraak Energie-efficiency) als vanuit de Railforum werkgroep Duurzaamheid is de behoefte ontstaan om een gezamenlijke visie voor de lange termijn neer te zetten. Een visie rond de meest omvattende duurzaamheidsindicator, koolstofdioxide. Een gezamenlijk stip op de horizon, inclusief marsroute om daar te komen: een CO₂-visie 2050 met tussenliggende mijlpalen. In het voorjaar van zal deze visie worden bekrachtigd door de sector. ProRail vormt samen met NS, Rijkswaterstaat, Railforum, Agentschap NL en I&M het kernteam dat verantwoordelijk is voor onder andere het opdrachtgeverschap, het beoordelen van de resultaten.</i>	
Klimaatcoalitie <i>Platform voor organisaties, bedrijven en instellingen die streven naar klimaatneutraal ondernemen in 2050</i>	www.klimaatcoalitie.nl
MJA/MEE <i>Meerjarenafspraken energie-efficiëntie; overeenkomsten tussen overheid en bedrijven/sectoren !Aanmelding bij dit reductieprogramma kan lang duren!</i>	
Bossche Energie Coalitie <i>Gezamenlijke doelstelling van gemeente Den Bosch en bedrijven in die gemeente om in drie jaar minimaal 10% energie te besparen en/of duurzaam op te wekken ten opzichte van 2009.</i>	http://bosscheenergiecoalitie.nl
Green Deal Groen Bouwen <i>De ontwikkeling en het gebruik van groene bouwmaterialen en bouwtechnieken is nog beperkt. De ondertekenaars willen innovatie verder stimuleren en de afzetmarkt voor groene bouwmaterialen en -technieken ontwikkelen en vergroten. De partijen stellen zich tot doel om in 2015 een gedeelde visie geformuleerd te hebben hoe in 2020 het marktaandeel van groene bouwmaterialen binnen alle bouwmaterialen aanzienlijk vergroot kan worden.</i>	www.greendeals.nl/gd153-groen-bouwen
Green Deals <i>In een samenwerking met bedrijfsleven en overheid worden de zogenoemde Green Deals gesloten; deze Green Deals kunnen vallen binnen één van de volgende thema's: Water, Klimaat, Grondstoffen, Biobased Economy, Biodiversiteit, Mobiliteit, Energie, Voedsel en Bouw.</i>	www.greendeals.nl/green-deals

Bijlage B | Inventarisatie reductiemogelijkheden

Dit verslag is een opsomming van allerlei mogelijke CO₂-reductiemaatregelen, benoemd per emissiestroom. Dit document dient als inspiratie voor het bepalen van de reductiemaatregelen die zullen worden toegepast binnen KZ Aanneming en Groenvoorziening. Per maatregel is een globale indicatie gegeven van het reductiepotentieel. Tevens is er op de website van de SKAO de maatregelenlijst ingevuld. Deze zal ook ter inspiratie gelden voor het nakomen van de reductiemaatregelen.

B.1 Reduceren brandstofverbruik

Het verminderen van brandstofverbruik kan op 3 manieren: het verminderen van het aantal te rijden kilometers, het efficiënter rijden waardoor minder brandstof verbruikt wordt of het gebruiken van een alternatief vervoersmiddel. Hieruit volgen een aantal mogelijk te nemen maatregelen.

B.1.1 Algemeen

- ✓ Zorgen voor een goed registratiesysteem van eventuele eigen tank voor brandstof voor materieel en/of aggregaten, zodat het verbruik eenvoudig per machine uit de administratie gehaald kan worden.

B.1.2 Efficiënter rijgedrag

- ✓ Cursus Het Nieuwe Rijden/Het Nieuwe Draaien geven aan medewerkers. Door instructies te geven over welke aspecten van het rijgedrag het brandstofverbruik van de auto beïnvloeden, leren autobestuurders zuiniger te rijden.

De verwachte CO₂-reductie op brandstofverbruik: initieel 5 -10%. Bij het juist toepassen van de cursus kan een besparing van 10% behaald worden.

- ✓ Bewustwording van bestuurders over hun rijgedrag vergroten door:
 - Regelmatig terugkerende aandacht aan Het Nieuwe Rijden via toolbox, werkoverleg, etc.
 - Wedstrijd voor chauffeurs: Green Driver Challenge (terugkoppeling per kwartaal of half jaar; voortgang van het rijgedrag meten aan de hand van het normverbruik per auto of aan het verbruik van chauffeur zelf)
 - Halfjaarlijks een 'Fiets naar je Werk Dag' (met 's middags een bedrijfsborrel)
 - Mentorchauffeur die nieuwe chauffeurs coacht op veilig en zuinig rijden

Verwachte CO₂-reductie op brandstof door correct toepassen van Het Nieuwe Rijden: 10 % (op langere termijn)

- ✓ Stimuleren van carpooling door digitaal platform waarop ritten naar andere vestigingen geplaatst kunnen worden (of via een openbare app of website zoals togethr.nl, slimmercarpoolen.nl of BlaBlacar)

- ✓ Ter beschikking stellen van zuinige leenauto's, eventueel van collega medewerkers, aan medewerkers die voor enkele uren een auto nodig hebben.
- ✓ Stimuleren om deel te nemen aan platforms om auto's te delen zoals GreenWheels
- ✓ Invoeren van een mobiliteitsregeling met verschillende vervoersvormen. Hiermee wordt duurzaam reisgedrag gestimuleerd door medewerkers naast het gebruik van een auto ook gebruik te laten maken van andere vervoersmiddelen zoals de fiets, trein of bus.
- ✓ *Het Low Car Diet van Stichting Urgenda*
Het Low Car Diet is de ideale speeddate met verschillende vormen van vervoer. Elk jaar vindt deze wedstrijd plaats vanaf de 'Dag van de Duurzaamheid'. De deelnemers maken 30 dagen lang gebruik van de mobiliteitskaart waarbij ze voor vervoer naar werk- en vergaderlocaties gebruik maken van fietsen, high speed e-bikes, openbaar vervoer en elektrische en hybride auto's. Bedrijven gaan met elkaar de strijd aan om zoveel mogelijke duurzame kilometers te maken en ervaren dat de dagelijkse reis goedkoper, schoner en gezonder kan.

B.1.3 Verminderen van reiskilometers

- ✓ Bij projecten verder van huis het personeel laten overnachten in hotels
- ✓ Inschakelen van personeel dat dichtbij projectlocatie woont
- ✓ Werkmaterieel zoveel mogelijk op projectlocatie laten staan
- ✓ Visualisering en optimalisatie van afgelegde afstanden in werkplaats door bijvoorbeeld spaghetti-diagram (Lean Six Sigma)
- ✓ Gebruik maken van digitale vergadermogelijkheden (bijvoorbeeld door conference calls)
- ✓ Gebruik maken van flexibele werkuren en mensen laten thuiswerken

B.1.4 Vergroening wagens en brandstoffen

- ✓ Aanschaffen van zuinige auto's en werkmaterieel (A- of B-label, hybride/elektrische auto)

De verwachte CO₂-reductie op brandstofverbruik: een zuinige auto met A- of B-label verbruikt zo'n 10% minder dan een gemiddelde auto in dezelfde klasse.

- ✓ Rijden op groengas
- ✓ Start-stop systeem, eco-stand en/of motormanagementsysteem op kranen en shovels
- ✓ Lager instellen van hydraulische druk op materieel
- ✓ Frequent onderhoud in combinatie met Het Nieuwe Rijden, zoals het controleren van de bandenspanning (*Banden op spanning houden scheelt al zo'n 3% in brandstofverbruik!*)
- ✓ Banden: zuinig label (profiel, weerstand etc.)
- ✓ Banden: oppompen met stikstof of CO₂
- ✓ Brandstof met optimale verbrandingswaarde aanschaffen (*De verwachte CO₂-reductie is mogelijk enkele procenten*)

- ✓ Bouwkeet/schaftruimte verduurzamen
(isoleren, groene aggregaat op zonne-energie plaatsen)
- ✓ Aanschaffen van elektrische en/of hybride machines en materieel
- ✓ Aanschaf van nieuwe vrachtwagens en machines met Euro 5 of 6 motoren

B.2 Reduceren Elektra- en gasverbruik

In de onderstaande alinea's wordt beschreven welke maatregelen er kunnen worden genomen om in kantoren, magazijnen en serverruimten de CO₂-uitstoot te verminderen.

B.2.1 Algemeen

- ✓ Het plaatsen van slimme tussenmeters waardoor gas- en elektraverbruik nauwkeuriger gemeten kunnen worden. Dit helpt om beter inzicht te krijgen in het energieverbruik en nauwkeuriger meetgegevens te verkrijgen waardoor onzekerheden in de emissie-inventaris kleiner worden.

Verwachte reductie op het gas- en elektraverbruik: geen directe reductie door deze maatregel.

B.2.2 Reduceren gasverbruik

- ✓ Betere isolatie van de panden door toepassen van dakisolatie, muurisolatie, vloerisolatie, HR-glas, isolerende raamfolie of tochtwering in kozijnen of deuren.

Verwachte reductie op het gasverbruik: afhankelijk van hoeveel in het pand verbeterd kan worden, kan hierop gemiddeld zo'n 5% gereduceerd worden.

- ✓ Onnodig aan laten staan van ruimteverwarming buiten bedrijfsuren, voornamelijk bij bedrijfshallen. Toepassen van een tijdschakelaar. Eventueel temperatuur per ruimte inregelen met ruimtethermostaten.
- ✓ Aanbrengen van sneldeuren in magazijnen en bedrijfshallen om warmteverlies te voorkomen.
- ✓ Isolatie aanbrengen om leidingen en appendages om warmteverlies te voorkomen.
- ✓ Hoog Rendement ketels installeren. Of een zonneboiler of elektrische waterpomp

Verwachte reductie op gasverbruik: 5% ten opzichte van gewone Cv-ketel en bij een zonneboiler of elektrische pomp zelfs gemiddeld 50%

- ✓ Warmte-Koude-Opslag (WKO) met warmtepomp installeren.

Verwachte reductie op gasverbruik: circa 40% ten opzichte van een Hr-ketel.

- ✓ Klimaatinstallatie opnieuw laten inregelen door een expert (waarbij rekening gehouden wordt met hoe kantoorpanden worden gebruikt, hoe facilitaire dienst en servicetechnicus werkt en hoe de individuele gebruiker met zijn werkplek omgaat)

Verwachte reductie op gasverbruik: bespaart 10%.

- ✓ Warmte van bijvoorbeeld servers of compressoren gebruiken voor verwarming van ruimtes

B.2.3 Reduceren elektraverbruik

- ✓ Het inkopen van groene stroom met SMK-keurmerk voor alle panden of een gedeelte van de panden. In het geval een pand met meerdere gebruikers gedeeld wordt, kan overwogen worden om slechts een bepaald percentage aan groene stroom in te kopen of losse groencertificaten (Garanties van Oorsprong) te kopen.
- ✓ Verwachte reductie: volledige overstap op groene stroom realiseert een reductie van 100% op de CO₂-uitstoot door elektraverbruik.
- ✓ Plaatsen van energiezuinige verlichting zoals LED-verlichting of energiezuiniger TL-verlichting. Er is ook LED-verlichting verkrijgbaar die past op TL-armatuur.
- ✓ Plaatsen van armatuur met reflectoren op montagebalk zodat licht naar de werkplek wordt weerkaatst

Verwachte reductie op elektraverbruik: afhankelijk van de huidige soort verlichting: 5-50%.
(In een gemiddeld kantoor is verlichting 60% van totale elektraverbruik!)

- ✓ Plaatsen van bewegingssensoren in bijvoorbeeld ruimtes die minder vaak gebruikt worden zoals toilet, hal en opslagruimte.

Verwachte reductie op elektraverbruik: zo'n 5%

- ✓ Plaatsen van lichtsensoren voor daglichtafhankelijke lichtregeling
- ✓ Temperatuur van de airco in de serverruimte verhogen naar 21-22 °C (met name nieuwere servers hoeven niet zo koud te staan als oude servers) of zorgen voor passieve ventilatie naar buiten toe

Verwachte reductie op elektraverbruik: niet bekend

Bijlage C | Duurzame leveranciers

C.1 Energie

De Windcentrale: geeft bedrijven en particulieren de mogelijkheid eigenaar van een windmolen te worden en zo hun eigen energie op te wekken.

Windchallenge: produceert kleine plug and play windmolens of windturbine voor het opwekken van energie. De molens kunnen tevens gebruikt worden als acculader.

Esveld: Ontwikkelaar LED-verlichting als vervanging voor TL. Innovatief concept door de mogelijkheid om de LED-verlichting te leasen. Hierdoor bespaar je direct en los je maandelijks af op de investering. Hierdoor is geen grote initiële investering nodig.

Maru Systems: De Groene Aggregaat is een hybride generator die is voorzien van REC-zonnepanelen en een ingebouwd accupakket, verwerkt in een compacte mobiele unit. Het gepatenteerde Maru ELx systeem is een daglichtregeling voor bestaande lichtlijnen in een industriële omgeving. Het systeem onderscheidt zich door de verlichting daadwerkelijk uit te schakelen. Het Maru ELx systeem verzorgt geheel automatisch het verlichtingsniveau op de werkvloer en daarmee kunnen grote besparingen aan energie en kosten worden gerealiseerd.

Raedthuys Groep BV: ontwikkelt windenergieprojecten en zorgt daarmee voor levering van duurzame energie.

GreenChoice: Leverancier van groene stroom en groengas.

Exalius: is een complete dienstverlener op het gebied van duurzame energie. Exalius adviseert welk product het beste bij u past én regelen eventueel subsidie, fiscaal voordeel en financiering.

MobiSolar: biedt het duurzame alternatief voor een aggregaat. Onze Mobile Solar Units (MSU) gebruiken enkel de zon bij het opwekken van energie, dat voldoende is om een scala aan apparaten van stroom te voorzien.

Trending Energy: helpt bedrijven om energie en kosten te besparen zonder dat de bedrijven hoeven te investeren in energiebesparende maatregelen.

DeVention: ontwikkelt innovatieve en duurzame oplossingen om sluipverbruik tegen te gaan zoals de SolarBell (deurbel op zonne-energie).

EnergyAlert: een onlineservice waarmee bedrijven hun energieverbruik kunnen monitoren.

Climate Neutral Group: helpt bedrijven om duurzamer te werk te gaan in de breedste zin. Dit doen zij door inzicht in te geven in de CO₂-footprint en advies te geven.

C.2 Mobiliteit

Mister Green: Leasemaatschappij met enkel duurzame auto's.

Zero-e: Bewustwording van reisgedrag & MVO door een serious game.

Green Star Statistics: helpt bedrijven het verbruik te verbeteren door het rijgedrag van bestuurders te meten en te beoordelen.

Orangegas: Orangegas biedt zowel commerciële tankstations als klein- en grootschalige thuishetankinstallaties een concept voor het realiseren van een groengas tankpunt.

Emission Europe: Emission Europe brengt een brandstofadditief op de markt waarmee brandstof bespaart kan worden en een reductie plaats vindt van schadelijke stoffen in de uitlaatgassen.

Band op spanning: biedt service op locatie om van aanwezige auto's de bandenspanning te meten en indien nodig de juiste bandenspanning te voorzien.

Tesla Motors: ontwerpt en produceert wereldwijd premium elektrische voertuigen.

C.3 Overige groene bedrijven en organisaties

Natuur op je muur: levert verticale moestuinen. Daarmee kan iedereen zijn eigen groente en fruit kweken. Groene vingers zijn niet nodig want de verticale moestuin zit zo in elkaar dat de planten voor zichzelf kunnen zorgen.

Stichting Trees for all: draagt bij aan een duurzame wereld door CO₂ compensatie mogelijk te maken. Dit doen zij door te investeren in bosherstel en duurzame energieprojecten. Deze projecten leveren extra inkomsten op voor de lokale bevolking en dragen bij aan herstel van natuur en milieu.

FairClimateFund: ondersteunt bedrijven, non-profit organisaties en particulieren om klimaatneutraal te worden. FairClimateFund biedt hiervoor CO₂ rechten uit eigen voorgefinancierde projecten waarmee CO₂-uitstoot gecompenseerd kan worden. Alle projecten van FairClimateFund stimuleren schoner koken voor huishoudens in ontwikkelingslanden.

Bijlage D | Mogelijke strategieën om voor scope 3

Upstream Scope 3 emissies	Mogelijke acties om CO₂ te verminderen in scope 3
<i>Aangekochte goederen en diensten</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Inkoop bij lokale leveranciers • Inkoop bij duurzame leveranciers • Zelf productie van materialen uit afvalstromen (Beton, vulmateriaal enz.)
<i>Kapitaalgoederen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Inkoop bij lokale leveranciers • Inkoop bij duurzame leveranciers • Inkoop van zuinigere vrachtwagens • Duurzame panden aanschaffen met nieuwste BREEAM criteria
<i>Brandstof en energie gerelateerde activiteiten (niet opgenomen in scope 1 of 2)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Onderaannemers met een CO₂-Bewust certificaat • Onderaannemers met EURO 6 vrachtwagens • Onderaannemers met een doelstelling op CO₂-uitstoot • Onderaannemers dicht bij de locatie van projecten
<i>Upstream transport en distributie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Leveranciers in de buurt van project locatie gebruiken • Transporteur vinden met doelstelling op CO₂-uitstoot • Transporteur met EURO 6 vrachtwagens • Transport van leverancier direct naar project en niet eerst naar tussen locatie
<i>Productieafval</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Zo veel mogelijk van afval scheiden voor hergebruik • Zelf mogelijk afval hergebruiken voor andere doeleinden
<i>Business travel</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Mensen stimuleren om met de fiets te gaan waar mogelijk
<i>Woon-werkverkeer</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Werknemers stimuleren om samen te reizen • Werknemers stimuleren om met OV te gaan • Werknemers stimuleren om met de fiets te gaan
<i>Upstream geleased activa</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Leasemaatschappij met een CO₂-Bewust certificaat • Leasemaatschappij met EURO 6 vrachtwagens, tier-III machines • Leasemaatschappij met een doelstelling op CO₂-uitstoot • Leasemaatschappij dicht bij de locatie van projecten
Downstream Scope 3 emissies	Mogelijke acties om CO₂ te verminderen in scope 3
<i>Downstream transport en distributie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Leveranciers in de buurt van project locatie gebruiken • Transporteur vinden met doelstelling op CO₂-uitstoot • Transporteur met EURO 6 vrachtwagens • Transport van leverancier direct naar project en niet eerst naar tussen locatie
<i>Ver- of bewerken van verkochte producten</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Laten uitvoeren door Ketenpartner in de buurt van de locatie
<i>Gebruik van verkochte producten</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Zo veel mogelijke duurzame maatregelen gebruiken (bijvoorbeeld LED-lampen, mogelijkheid tot uit zetten van het systeem, verbruik van producten verlagen)
<i>End-of-life verwerking van verkochte producten</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Hergebruik van producten waarborgen. Duurzame grondstoffen gebruiken
<i>Downstream geleased activa</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Leasemaatschappij met een CO₂-Bewust certificaat • Leasemaatschappij met EURO 6 vrachtwagens, tier-III machines • Leasemaatschappij met een doelstelling op CO₂-uitstoot • Leasemaatschappij dicht bij de locatie van projecten

Colofon

<i>Auteur(s)</i>	<i>Sem Kok, Dé CO2 Adviseurs</i>
<i>Kenmerk</i>	<i>CO₂-reductieplan 2023</i>
<i>Datum</i>	<i>07-03-2018</i>
<i>Versie</i>	<i>1.0</i>
<i>Verantwoordelijk manager</i>	<i>Jacqueline Koning</i>

Handtekening autoriserend verantwoordelijk manager:

J.L. Koning

.....